

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 44.

Tilleggsspørsmålnr.

Emne: Veving.

Oppskr. av: S. Ytterboe

(adresse): Helgja

Fylke: Telemark

Herad: Hovda.

Bygdelag: Helgja.

Gard: Ytterboe

G.nr. 53

Br.nr. 3.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Kv, ikke bare egen røynsle.
Hushjelp Jenny Kålstad, ca. 55 år, Helgja.

SVAR

Veving.

1. Mannsklærne ble heimevirka like til for 50-60 år sia. Stoffet het (heter) vömmöl (vadmöl). Det vevs som firstræft. Det ble stampa i stampemøller i bygda. Disse sto i bekkar med fosser i. Fossvannet dreiv vauvjul som sto i forbindelse med selve stampa. Tøyet skulle bli tynt, tett og sterkt.

Noe tilsvarende har en ved føving av hoser. I de seinere år ble vömmöl sendt til farger i byen (Skien). Man farga, stampa og overskar tøyet. Etter overskjering lå de små ullfibre i en retning på rekka. På "vranga" lå de derimot hultet "se hultet".

Skredderen sydde av vömmöl såvel bukser som kjope og vest.

Min konfirmasjonsdress var av heimevevd vömmöl. Kunne også den siste dress-dessoverre - av dette sterke, varme stoff.

2. Kvinnklærne liv og skjort, samt de

to plagg sammen = kjole ble vevd i
tostøft og ble kalt verkens.

I sommerkjolene var og er både renning
og islått av bomull - tildels fargeglade.
Disse var de egentlige verkenskjoler.

Vidare har en halvullkjole med bomull
renning og ull "islått".

Til vinterbruk ble brukt ullkjoler. Ull
i både renning og islått.

Det ble også vevd vinterkåpustoffer. De
flerke av ull alene.

3. Før 1850-årene nytta menn ikke under-
tøy i form av bukser og trøyer. Skjorta
var av strie til hverdags. No lin til helg
og selskap. Ringang dyrka en lin.

Kvinnene begynte antagelig med under-
bukser for mennene. Dette minner om
prof. Hellands spørsmål til en kjent
Setrodals-student: "Si meg: Går jentene
i Setrodal med underbukser om vinteren?"
Skal være forfalt av vedt. student!

Trøye og underbukser for menn og kvin-
ner - ialtfall til vinterbruk - ble vevd i
firskaft. Bomull renning og ull islått.
Ulltrådene i trøya var vanlig rød-farga.

Lurken var vevd av lintråd til en firk
kjøpt bomullstråd.

4. I dagligstua var der sang (sungen).
En hylla den (den) inn med sangeomheng.
Dette menes vevd i firskaft. Almenning
blått islått. Bomull.

5. Singetøy. Lakon og puter var ble vevd
av strie og bomull. Ved registrering på
medre Lannes 29. novbr. 1671 er nevnt under

sengpeler: 1. gl. lagen $\frac{1}{2}$ rd., 1. dito lagen 1 m., 1. dito lagen $\frac{1}{2}$ rd., 1. lagen med hulson 1 rd., 1. strislagen 1 m., 1. pudwar 1 m., 1. pude med van 1 rd.

Lagen og pudwar ble vord i firskraft for å bli sterke til å stike på.

Sengetepper ble helst strikka av bomulls-garn. Oftest i lapper som ble sydd sammen. Andre sengetepper besto av fargeriket kjolestoff som ble klipt helst i firkanter og sydd sammen. En nyttig sikkert-deltvis utslitte kjoler.

6. Duker. På Lannus ble i 1671 registrert: 1. dreies dug 7 m., 1. gl. dug $\frac{1}{2}$ rd., 1. lang loreds dug 2 rd. Dukene ble vord av lin eller bomull. Dreies vovnad var vanskelig og kun de få klarte dette.

Vedde berreklor nyttis ikke på gårdene.

7. På Lannus var det i 1671: 2 loreds håndkler $\frac{1}{2}$ rd., 1. dito håndklode 1 m., 5 strie håndkloder $2\frac{1}{2}$ m. Strie og lin ble nytta i håndklodene. Vevinga minnes å vore firskraft.

8. Akker og tepper på veggene var en kjeldnhet i bondestiene her. Har inntrykk av at det å anskaffe dem normalt var luksus.

Sengedyner til gjestesenger er gammelt. På Lannus var det i 1671: 1. sengedyne 3 rd. og 1. liden sengedyne 3 m.

Det vanlige overbredsul var skinnfellen.

Ytterbøe 30. mars 1954.

